

UVODNI NAGOVOR

**predsedujočega OVSE dr. Dimitrija Rupla
na 13. Ministrskem svetu OVSE
Ljubljana, 5. december 2005**

Ekscelence,
spoštovani kolegi,
dame in gospodje,

dobrodošli v Ljubljani!

Vesel sem, da ste moji gostje v slovenski prestolnici.

Letošnje leto je bilo pomembno za OVSE in ponosen sem, da sem predsedujoči te organizacije.

Trideset let napredka na območju OVSE

Letos praznujemo 30-letnico začetka helsinškega procesa. To je bil drzen, konstruktiven, celo čudovit proces. Najbrž si državniki, ki so leta 1975 podpisali Sklepno listino, niso predstavljali, v kolikšni meri vplivajo ali prispevajo k preoblikovanju Evrope.. Nedvomno so začeli *proces vseevropskega povezovanja in usklajevanja*.

Seveda niso mogli predvideti in prav gotovo niso nameravali podpreti vihnih dogodkov in pojavov, kot so bili *perestrojka* in *glasnost* v Sovjetski zvezi, *Solidarnost* na Poljskem, *Listina 77* na Češkoslovaškem in *Nova revija* v Jugoslaviji. Niso pričakovali, da bodo evropsko zgodovinsko prizorišče prevzeli ljudje kot so Gorbačov, Havel, Reagan, Walensa ali Wojtila, ki pa si prav tako niso mogli predstavljati, da bodo njihove ideje oskrnili ljudje, kot je Milošević. Seveda podpisniki Helsinške sklepne listine niso pričakovali razpada Sovjetske zveze, Češkoslovaške ali Jugoslavije. Presenečeni bi bili nad krhkostjo železne zavese in berlinskega zidu. Gotovo niso pričakovali demokratičnega preoblikovanja v tako številnih srednje- in vzhodnoevropskih državah, pa tudi ne političnih sprememb na Kavkazu in v Srednji Aziji. Prav tako niso mogli napovedati, da se bodo

štirinajst let pozneje srednje- in vzhodnoevropske države, ki so bile leta 1990 večinoma še socialistične, vključile v NATO in Evropsko unijo.

Demokracija in stabilnost sta bistvenega pomena, da se uresničijo sanje o celoviti in svobodni Evropi. Treba pa je upoštevati, da gre za proces, ki bo zahteval čas. Zato bi morali spodbujati uskladitev med realisti in idealisti glede obravnavanja in uravnoteženja demokracije in stabilnosti, človekovih pravic in oblasti, načel suverenosti in samoodločbe ter pri iskanju ravnovesja med njimi. Reforme ne morejo uspeti čez noč.

Tudi za OVSE so značilna načela in protislovja evropskega povezovanja in sožitja. *Tu imam v mislih raznolikost kot jedro evropskega povezovanja in razlike kot njegovo vezivo.* Če smo iskreni, moramo izraziti občudovanje tega evropskega pojava. Menim, da je le malo primerov v zgodovini, da bi tako veliko in razmeroma trdno skupnost ali, če želite, organizacijo, povezovali tako nenavadni temelji in vezivo.

Lahko rečemo, da smo od leta 1975 veliko dosegli in *da je OVSE zgodba o uspehu.* Še vedno pa naš čaka mnogo nalog. Vsekakor nam je uspelo ustvariti sorazmerno uspešno in gospodarsko obetavno skupnost, v kateri prevladuje demokracija in ki je združena v organizacijo, ki naj služi za spopad z izzivi, s katerimi se soočamo.

V prihodnjih letih se bodo naše prednostne naloge spremenile. Kot je dejal François Mitterrand na pariškem vrhu pred petnajstimi leti, na območju OVSE ni več sovražnikov. Sedaj se moramo združeno soočiti s skupnimi grožnjami drugačne vrste ter hkrati ohranili tradicijo. Ni enostavno najti soglasje med 55 sodelujočimi državami, toda dogovor, ki je sklenjen, drži.

Odločitve, ki jih bomo sprejeli tukaj, v Ljubljani, bodo začrtale pot v naslednjem desetletju. Izostrile bodo usmeritve Organizacije in okrepile njene zmožnosti na področjih kjer prispeva dodano vrednost. Tako imamo zdaj priložnost okrepiti zmožnost OVSE, da se spopade z novimi grožnjami in izzivi, kot so *migracije, integracijske politike in ukrepi, organizirani kriminal in varnost meja.*

Mirnejše vode

Na začetku letošnjega leta sem dejal, da Slovenija prevzema krmilo OVSE na razburkanem morju. Verjetno se še spomnite, da spomladi nismo imeli niti lestvice prispevkov niti proračuna niti

generalnega sekretarja. V nekaterih javnih izjavah je bilo celo slišati odmeve hladne vojne in pojavljala so se celo vprašanja o smislu obstoja Organizacije.

Mislim, da smo zdaj zapluli v mirnejše vode in da je razpoloženje spodbudnejše. Imamo odličnega generalnega sekretarja Marca Perrina de Brichambauta. Dosegli smo dogovor o lestvici prispevkov, upam pa tudi, da se v letu 2006 ne bodo povrnile finančne težave, ki smo jim bili priča na začetku tega leta.

Napredek za mir

Toda bodimo odkriti. Koristnost OVSE-ja se meri po uspehu pri spodbujanju demokracije, miru in varnosti. In tudi pri tem imamo letos pozitivne rezultate.

Burni dogodki v Kirgiziji in Uzbekistanu letos spomladi so zahtevali hiter in dejaven odziv mednarodne skupnosti. V obeh primerih je bila OVSE vodilna mednarodna organizacija, ki se je nemudoma odzvala na kraju samem.

V Kirgiziji je po dogodkih marca 2005 OVSE hitro posredovala, da bi po odstopu predsednika Akajeva kirgiškim oblastem pomagala zagotoviti stabilno prehodno obdobje. Organizacija je pomagala oblastem v predvolilnem obdobju in na predsedniške volitve poslala misijo za opazovanje volitev. OVSE je pomagala novi vladi pri njenem pogumnem procesu reform, zlasti na gospodarskem področju. Kirgiške oblasti tukaj pozivam, naj še naprej sodelujejo z OVSE v vseh razsežnostih, tudi prek Centra OVSE v Biškeku.

Pomembno je, da nova vlada v Biškeku nadaljuje s spodbujanjem reform, zlasti na institucionalni ravni. Država je marca prestala hudo preizkušnjo in opaziti je bilo številne pomanjkljivosti njenih zmožnosti obvladovanja krize. Še veliko bo treba narediti glede združevanja države, vzpostavljanja učinkovite varnosti in nenazadnje glede spodbujanja ustavnih reform. Reforme so edino dolgoročno jamstvo za varnost.

V Uzbekistanu je OVSE skrbno spremljala dogajanja ob izbruhu nasilnih dogodkov 13. maja v Andidžanu in položaj po njih. Organizacija je ukrepala, da bi zagotovila spoštovanje pravic beguncev, ki so se zatekli v Kirgizijo. Smo edina mednarodna organizacija, ki je poslala mednarodne

izvedence, da opazujejo sojenja v Andidžan. Uzbeške oblasti pozivam, da dovolijo nadaljnje opazovanje teh sojenj.

Vzdrževanje reda in miru ter boj proti terorističnim grožnjam sta legitimni prednostni nalogi Uzbekistana, tako kot sta za vse sodelujoče države OVSE. Hkrati pa načela in zaveze OVSE narekujejo, da se pri odzivanju na te grožnje zagotovi spoštovanje človekovih pravic, temeljnih svoboščin in načel pravne države.

V Kazahstanu so včeraj potekale predsedniške volitve. Pričakujemo predhodno poročilo o opazovanju volitev, ki bo izdano danes.

Letos je bil dosežen napredek na poti k miru pri reševanju konflikta v Gorskem Karabahu. Misija za ugotavljanje dejstev na zasedenih ozemljih pod vodstvom OVSE-ja in srečanja na visoki ravni, zlasti med predsednikoma Armenije in Azerbajdžana, so prvič po dolgem času vzbudili upanje, da bomo morda dosegli rešitev tega spora. To se bi moralo odražati tudi v ministrski izjavi OVSE. Mir in stabilnost na Južnem Kavkazu bi bila koristna za vse. Pozivam vključene strani, da si skupaj in prek OVSE prizadevajo rešiti nerešena vprašanja.

Da bi lahko v tem smislu izkoristili priložnost, ki se ponuja, potrebujemo splošno politično stabilnost na Južnem Kavkazu. To pomeni, da mora parlamentarnim volitvam 6. novembra v Azerbajdžanu slediti stabilnost in proces reform. Čeprav je prišlo do napredka, na volitvah niso bili upoštevani številni pomembni standardi OVSE. Zdaj mora vlada izpolniti svoje zaveze, popraviti napake, do katerih je prišlo na volitvah, ter razdeliti oblast.

V Gruziji obstajajo razlogi za optimizem po skupni izjavi Gruzije in Ruske federacije 30. maja glede sporazuma o zaprtju ruskih vojaških baz v Gruziji. Kot sem obveščen, uresničevanje dogovora dobro napreduje. To pomeni tudi napredek glede zavez z zadnjega vrha OVSE v Istanbulu. Program pomoči pri usposabljanju gruzinskih mejnih varnostnih organov je prav tako spodbuden. Položaj v Južni Osetiji pa je še vedno nestabilen in OVSE si prizadeva za vzpostavitev zaupanja med stranmi in spodbuja gospodarsko obnovo. Med stranmi moramo ohranяти dejaven dialog ter poiskati mirno in trajno rešitev za status Južne Osetije znotraj Gruzije. Opogumljajo me nedavne pobude, med njimi načrt za rešitev spora v treh fazah, ki ga je predstavil predsednik Sakašvili.

V Moldaviji se po več kot enoletni prekinitvi nadaljujejo pogajanja o mirni in trajni rešitvi statusa Pridnestrja znotraj Moldavije. Novi format 5+2 je z vključitvijo EU in ZDA v pogajalski proces vnesel novo dinamiko, kar vzbuja upanje v rešitev tega dolgotrajnega spora. To velja tudi za prizadevanja posrednikov, zlasti za Juščenkov načrt. Sedaj ko pogajalski proces spet poteka, moramo ohraniti njegov zagon.

Začeli so se pogovori o prihodnjem statusu Kosova. OVSE je imel vrsto let ključno vlogo pri krepitvi demokratičnih institucij, človekovih pravic in vladavine prava na Kosovu in to vlogo mora obdržati. Pričakujem, da bo vprašanje statusa Kosova razrešeno naslednje leto. Spodbujam vse, da na tem srečanju v ministrski izjavi sprejmete jasno zavezo o nadaljnji vlogi OVSE. Pri reševanju problema Kosova pa ne smemo pozabiti na Srbijo in Črno goro ter Bosno in Hercegovino. Celotna regija sodi v Evropsko unijo.

Naj vas ob tej priložnosti opozorim, da nam glede vprašanja Balkana zmanjkuje časa. Zaradi stalne družbene in gospodarske stagnacije in negotovosti glede prihodnosti Zahodnega Balkana, ne le, da s težavo pridobivamo naklonjenost sedanje generacije, pač pa izgubljam tudi mlade, torej prihodnjo generacijo. Vse preveč mladih se zateka k političnemu nacionalizmu in radikalizmu. V sedanjem trenutku še posebej dvomim v smiselnost vztrajanja na obstoječi neprilagodljivi vizni politiki za to regijo. Spoštovani prijatelji, nemogoče je prodajati evropske sanje in hkrati omejevati dostop do njih. Restriktivna vizna politika ni pravi recept za obravnavanje organiziranega kriminala in migracije delovne sile. Raje okrepimo svoja prizadevanja v okviru OVSE in pomagajmo tej regiji, da si bo lahko sama pomagala. Ključ je v izgradnji lastnih sposobnosti.

Boj proti terorizmu

Narava konfliktov se spreminja. Naši sovražniki sedaj nosijo nahrbtnike in napadajo nedolžne civiliste na javnih prevoznih sredstvih.

Letošnji napadi kažejo, da terorizem ostaja grožnja za vse nas. Zato je bistvenega pomena, da OVSE še naprej sodeluje v mednarodnih prizadevanjih za boj proti terorizmu. Tu pozivam na tesno sodelovanje tudi z NATO.

Ne smemo dovoliti, da terorizem spodkoplje načela in vrednote, ki so temelj naše družbe. Najti moramo način za zagotovitev varnosti in varstva človekovih pravic. Ker je povezovanje varnosti in

človekovih pravic srčika dela OVSE, je ta organizacija nadvse primerna za pomoč državam pri spopadu s tem težavnim vprašanjem.

Migracije in integracijska politika

Ekscelence,
dame in gospodje,

že od začetka leta poudarjam pomen migracij in integracijskih politik. To sta danes dve od najpomembnejših vprašanj na območju OVSE. Migracije moramo obvladovati, hkrati pa zagotavljati odprte in varne meje. Upam, da se bomo v naslednjih dveh dnevih lahko dogovorili o odločitvah glede migracij in koncepta upravljanja meja in varnosti.

Obvladovanje raznolikosti v naših večetničnih in večkulturnih mestih in družbah je izziv, s katerim se srečujejo skoraj vse države OVSE. Za skladno vključevanje ni ustaljenega načina, jasno pa je, da sta ključna strpnost in nediskriminacija. Ne smemo dopustiti, da prevladajo segregacija, ustvarjanje getov, celo nasilje.

Pozdravljam tudi odločitev, da bo OVSE prihodnje leto posvetil večjo pozornost življenjsko pomembnim vprašanjem, kot so energetska varnost, promet in spremembe vojaških doktrin. Hoditi moramo v korak s časom.

Ostali svet

Dame in gospodje,

v vse bolj povezanem svetu se mora OVSE vključiti v širšo skupnost. Bolje bi morali izkoristiti svoj položaj regionalne organizacije v smislu Ustanovne listine Združenih narodov. Ukvarjati bi se morali z dejavnostmi, ki bi razbremenile Združene narode in okrepile pristojnosti OVSE. Sodelovanje s tožilstvom Mednarodnega kazenskega sodišča za bivšo Jugoslavijo (ICTY) pri spremljanju sojenj je dober primer.

Graditi bi morali na sporazumu o sodelovanju, ki smo ga letos sklenili s Svetom Evrope. Obstajajo tudi možnosti za tesnejše sodelovanje med OVSE in EU. Prav tako ponovno pozivam k tesnejšemu sodelovanju med OVSE in NATO.

Biti moramo tudi bolj odprti do nevladnih organizacij, civilne družbe, novinarjev in javnosti.

OVSE je most med Evrazijo in Pacifikom, med Sredozemljem, Severno Afriko in Bližnjim vzhodom. Učinkovito partnerstvo je v našem interesu in zavedati bi se morali tudi koristi, ki bi jih prinesel na primer dialog s Kitajsko. Obžalujem, da na tem zasedanju še ni napočil čas za tak dialog, spodbujam pa vas, da o tem razmislite v prihodnje. Navsezadnje je Kitajska pomembna za stabilnost in razvoj v Srednji Aziji in vsi se zavedamo, da je varnost dandanes bolj kot kdajkoli nedeljiva.

Resno bi morali razmisliti tudi o novi razsežnosti *medkulturnega in medcivilizacijskega dialoga*, zlasti med Bližnjim vzhodom in območjem OVSE.

Rad bi pozdravil predstavnike naših sredozemskih in azijskih partneric, še posebej zunanjega ministra Republike Koreje Ban Ki-moon. Gospod minister, upam, da so zgodovinske izkušnje KVSE in naše sedanje delo navdih za graditev varnosti in sodelovanja na Korejskem polotoku in pospeševanje regionalne varnosti v Azijsko-Pacifiški regiji.

Delujmo složno

Spoštovani kolegi,

naše delo še ni končano.

Prepričan sem, da obstaja pripravljenost, da združimo sile in delujemo složno v skupnem interesu miru in varnosti. Trideseta obletnica Helsinške sklepne listne nas opominja na pomen človekove razsežnosti OVSE. Človekova razsežnost ostaja temeljni kamen naše Organizacije. Naše skupne zaveze nas združujejo.

Vesel bom vseh vaših mnenj.